

població com noble o sagrat distintiu del territori. No podem assegurar que un individu *Abu-Sakk* el designés o no: resta mera hipòtesi no demostrada, tot essent ben possible. En l'aspecte fonètic, val a dir que per a aquest hem de suposar no sols *Abu* > *Albu*,⁵ que ja va de per si, sinó el canvi de *-lb-* en *-rb-*, no massa sorprenent, però resten ben injustificades les formes amb *-rx-*, tan antigues i repetides. Des d'ARBOR SICCUS hi ha pas evident a *Arbošek*; i *Alborxec* o *Albuixec* en són lleu i natural modificació. Resta factible, doncs, argumentar a favor de *Abu-Sakk*, però la igualació a la planera denominació catalana *Arbre Sec* de l'etimologia (3) és la que ha de suscitar menys dubtes.

¹ Cita ultra J. B. Hofmann, *Latein. Umgangsspr.*; «*arbusculosus: σύνδενδρος*» CGL II, 446.39). Ho posa en dubte com a base antroponímica possible, Weisgerber, *Rhenania Germ.-Celt.* 141, n. 172. —
² De la forma *Albuišik* ací incompleta per ARBOR SICCUS amb *i* mossàrab, ¿potser podria sortir també un NL *L'Almuixic* recollit a Oliva xxxiii, 39.25? Si bé contaminat per la *m* d'*Almussafes*, *Almúnia*, *Almudaina* etc.?

Albunya, alq. ant. prop Montuiri, de la qual tinc nota, vegeu les consignades en l'art. *Bunyola*, vol. I, 76-77.

Albura (ant. prop de Coll de Nargó), V. ALBA (Vall d'~).

Albureca, V. *Alberca*.

Alburixes, pda. de Pedreguer (xxxiii, 96.8), àrab *Abu-ariša* 'el (lloc) de la parra' (*Palc*: «*ariša*: parra o cepa de vid» 343a16; en *RMA* hi ha només el «nom genèric»: «*ariš* «vitis» 142a, 633); amb *Abu-* de paper personalitzador; a Algèria com a NP *Bu-ariša* (GGAlg. 55a).

S'Alcadena, Mall., vol. I, 25-26 *Alcaessia*, *-caissia* (Antella, Sollana), V. *Caïs* *Les Alcaïdies* pda. de Novelda (xxxvi, 53.24) derivat d'*alcait*, àr. *qā'id* 'el qui mana'; però potser més aviat d'un adj. *qā'idī*, *-dīya*, ja àrabic ('pertanyent a un alcait'); que no pas de l'abstracte cat.-cast. *alcaïdia*; a Algèria *Qa'idī*, *-dīya* (f.) com a NPP (GGAlg. 203).

L'Alcaina, pda. de Balones, a l'E. d'Alcoi (xxxv, 70.23), i uns 15 k. més a l'E., a Castell de Castells, a les fonts del riu Xaló o Gorgos, *La Caina*, xxxiv, 163. 13); de l'àr. *ʿirq ʿaīn* 'arrel de la font', 'arrencada de la deu, cap de les aigües d'un riu': com el nom del poble d'*Alcaine* en el Baix Aragó, passant per *erkāine*, com he explicat en *Top. Hesp.* I, 34, amb la confusió *r/l* de la pronunciació morisca. El poble aragonès es documenta com *Arcaïne* a. 1293, en què es tenia per Artal de Alagón contra el rei (*Bo. Hi. Ge. B. Ar.* I, 58). Hi ha també una pda. i mas d'*Alcaine* a Fraga («*Argensola*» v, 328); i *Son Arcaines* a Sineu (així en el mapa Despuig; alias *Son Alcaines* xl, 101.6 i Masca-ró 20H2).

ALCALA

No ens detindrem ací a explicar l'etimologia àr. *al-qalʿa* 'el castell' tan coneguda, i deixarem la dels determinatius que l'acompanyen per a l'ordre alfabètic respectiu. Limitem-nos a recordar-los, remetent-hi, i prescindint d'algun de molt menor: *Alcalà de Xivert*, *Alcalà de la Jovada* o *de Gallinera*. I encara: *L'Alcalà* a Olocau de Carraixet (xxx, 98.23); *L'Alcalà* (Benimantell xxxv, 201.5) i Pinar de l'~, que ja és al peu del Castell de Guadalest. A Eivissa pron. avui *Aucalà* a St. Mateu d'Albarca, però devia ser de la banda de St. Miquel, car ja consta, junt amb Balansat en un doc. antic (Macabich, *Hist. de Ibiza, Antig.*, I, 139).

Amb aquesta vocalització de *l* > *ɥ* el compost *Manzal al-qalʿa* 'l'hostal del castell es convertí en *Maçal-al-calà* > *Massal(a)ucà*, determinatiu de *La Pobra de Massalucà* (Terra Alta de Gsa.), com he explicat en *EntreDL* III, 229-30. Per a *Bini-Alcalà* de Menorca, veg. vol. I, 27; per a *Alcanella* de Mall, I, 28-30.

St. Boi d'Alcalà havia estat el nom antic de St. Boi de Llobregat: «ab antics est vocatum *Alchalei*» 1012 (*Cart. St. Cugat*, II, 91). Ja ho explicà Balari (*Orig.* 238: «*Sti Baudilii de Alcale* 1096 --- este nombre lo tomó sin duda del lugar llamado --- *Pug de Alcala* --- 1160, el nombre de *Alcala*, cambiado en *coley* --- 1208, se ha perdido»). Ja es troba «*villa Alcale*» a. 965 (junt amb *Llanera*), *Cart. S. C. I*, 63. Predomina una variant en *-e*, que fa pensar que en aquella data arcaica encara s'accentuaria *qālʿa* en la inicial, com en àrab clàssic: car l'accentuació posterior deu venir de la pron. del *ʿain*, que se sentia com una espècie de *ū* profunda per les orelles hispanes (*Palc* sol transcriure'l com *ʿa* superposades) d'on contracció *qalaa* > *qalā*.

Així: «in tº de *Alchale*» 1002, 1004 (*Cart. S. C. II*, 15.39); «in tº de *Alcale*, in parrochia S. Baudilii» 1012 (ib. 91), 1027 (Mas, N. ix, 199); «alodium S. Baudelii de *Alcala*» 1119 (ib. III, 43); «tº de *Alchala*». El puig d'*Alcalà* que cita Balari devia ser, doncs, coronat per un fort castell moro. Quant a la forma *Coley* de 1208 (Balari) sembla venir del diminutiu àr., que era *qulāic*; i potser també aquelles grafies *Alchalei*, *Alcale* són alteracions fonètiques de l'ètimon diminutiu, o resultants d'un encruentament entre el dim. i l'altre. Cf. Mahomet *Alcaley*, morisc del B. Ebre (*Cp. Entença* 38vº).

En el S. xv ja veig, ras i curt: «alguns pròmens de Barcelona --- en lo lloch de *Sant Boy*», *Fi del Comte d'Urgell* (NCl) 102.

En fi hi hagué un altre *Alcalà* de renom, en la vall que baixa per Llombai fins a Carlet; que rebé, per tant, el nom de *Vall d'Alcalà*, citada junt amb *Montortal* en un doc. de 1270 (MtzFerrando, *Doc. Val. ACA* I, núm. 1028). A Monzó Nogués el cita en un doc. d'Alzira de 1262, i un retaule del S. xv, en el treball «*La Vall d'Alcalà* y sus egregias figuras Ahmet ben Almançor, Çaida y Çoraida», discurs d'ingrés en el *Ce. Cu. Val.*, 105 pp., Carlet 1954. Posat en plural *Vall dels Alcalans* designa avui tot plegat, comprnent-hi els municipis de Llombai, Alfarb i Catadau, i començant ja amb «*Els Alcalanets*» pda. del Real de